

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za po godine K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12. — Suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utrživo u Šibeniku.

Izlazi sredom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglaši, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para petak redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Organizacija stranaka u Dalmaciji.

Sudeći po pisanju novina i po učinjenim izjavam raznih rječnih pravaca kao i po njezinom radu, „hrvatska stranka“ ide u susret podpunom razsatu. Zastupnici i načelnici, koji su tu stranku sačinjavali, razlaze se, a to znači, da će oni stupiti pred našu javnost ne više kao skupina, nego ili kao pojedinci ili da uobće ne će sudjelovati u javnoj borbi.

Kad bi se to dogodilo, bilo bi od velike koristi po razvoju političkog života u našoj pokrajini, jer tim bi prestali oni nesretni odnosi u Dalmaciji, po kojima su imali sve u rukama pojedine klike ili familije. Što bi one odlučile to bilo na svim prodržima javnoga života, a da uz moguću uzdržati vlast, one su morale biti pa i bile su najvernije i najpouzdanoje oruđe vladine volje.

Stranka prava se je proti ovim odnosašima uvuk borila. Nema mjeseta, gdje ona nije uzdržala dosta nejednaku borbu proti tim zakupnicima narodne volje. Napokon ona može biti vesela, da je slomila celi jedan sustav političke spekulacije pojedinih političkih skupina, pretvorih, rek bi, u družtu za uzajamno podpomočanje. Slomila je sustav politike, koji prema narodu bio bezobziran, ali za to obziran i preveć obziran prema onima, koji su dijelili vlasti i položaje. Slomila je sustav, koji je sastojao najviše u kompromisima za očuvanje položaja i koristi ne toliko naroda koliko pojedinaca.

Ovi pojedinci izlaze često sada pred narod kao osobe izvan stranaka, kao takozvani divljaci. Oni će se pozivati na svoje prijateljske veze, na dobre namjere i na rad, koji je bio namijenjen tobožju samoj zemlji i narodu. Oni, naravno, ne će pristupiti skrušeno i pokajati se za učinjeno, te priznati sve pogreške, koje se danas osvećuju; niti, oni će doći i prikazati se kao neobhodno potrebni, praktični i uvidjavi diplomatici. Poslužili će im u tomu i koji uspije u zanimanju za Petru ili Antunu, pa će im uspijeti i okupiti nekolik manjih drugova bivših njihovih pomagača u lancu onog sustava, koji je kao gvozdeni obruc sapinjanje svako oslobođenje naroda od raznih klika u gradovima, varošima i selima.

Iako dakle bivša „narodna stranka“ a sada „hrvatska“ ide u susret konačnom razsatu, opet će se većinu onih, koji su ju sačinjavali, snaci, okupiti i ako ne kamo stranku, a ono kao predstavnici vladajućeg sustava u našem pokrajinskom političkom životu. S ovog gledišta može se još govoriti o organizaciji ne „hrvatske“, nego onih Šibenika i osoba, kojima današnje stanje u Dalmaciji ide u prilog.

Nije dakle izključena mogućnost, da dosta ovih bude izabranu u narodno predstavništvo, jer još je u mnogim mjestima, jak upliv onog sustava, koji se očituje najbolje u našem izbornom redu.

Proti ovoj, možemo kazati, organizaciji interesa pojedinačne diže se u istinu jedina organizacija stranke prava. Jer čim je ova najavila jednodušnost i zajednički rad svih svojih dijelova, razsulo je „hrvatske stranke“ bilo svakom očito. Pravaškoj vojsci sve jedno kao i svim protivnicima. To je možda i uzrok što se pravaši previše pouzdavaju. Ali prem znamo i mi, da su naši redovi mnogobrojni i jednodušni, ipak se mi ne zanazamo u samu misao, cili naše stranke. Mi se pouzdavaju najviše u njihin rad. Taj rad dakle valja da je živ i jak, nepristan, jer samo onda organizacija dolazi do izražaja, kad ona predstavlja volju, koja se pretvara u rad. Svi pravaši hoće jedno, svi hoće snagu i jakost stranke, ali to nije dosta, treba da se i svi rade da stranka u istinu postane jaka i moćna.

Zato treba ne samo da se pristupi organizaciji, u svim gradovima, nego i u svim varošima i u svim selima. Svi pravaši valja da su okupljeni i da rade neumorno.

Rad stranke prava ide za jasnim i stvarnim ciljevima na svim područjima narodnog života. Njezina organizacija treba da prema tim ciljevima okupi sve dijelove našeg naroda, i jedino ad to stranka prava postigne, ona je izpunila

svoju dužnost i uspjela je, t. j. oživotvorila je što naš narod može postići.

Od ovog rada ne može se izključiti ni jedan pravaš, koji hoće da je član stranke, nego je njegova dužnost sve uložiti, da stranka prava, a to i celi narod, dodje čim prije do mogućnosti oživotvorena svoje slobode, napredka i blagostanja.

Proti ovoj radnji diže se u Dalmaciji u zadnje doba skup pravaških odmetnika, kojima je dodijala ozbiljna narodna radnja, pa u svrhe privatne dobiti, u svrhu taštine svoje i razkoši, organiziraju pod imenom pučkim sve i svakoga, što želi da naš puč izrabi u svoje nečiste svrhe.

Op ovog organizaciju raznih advokata, plemića i bivših činovnika već smo obširno progovorili. Od njih ne može biti stranci prava poglijeti. Oni mogu časovito zavestiti mnoge neuke, ali samo za čas, jer i njihov je cilj izrabiti puč u osobne svrhe. Prema tomu njihov je cilj stvoriti sustav klika, koji je donio Dalmaciji toliko zla. I njihov je cilj doći do vlasti i za tu vlast služiti oruđjem bilo čijim.

Ovo, što tvrdimo, već se vidi. U Šibeniku se udružuju mladi demokrati sa tim starim klicom. Tako u Sinju. Tako u Splitu i po svoj Dalmaciji. Očitih dokaza imamo, ali za sad spominjemo samo da splitska klika izdaje njihove listove i da im — kako se glasa — meće na razpoloženje „Pučku Banku“. Te klike spremaju se na zajednički jurč protiv stranke prava. A ovo se događa u času, kad je cela ova občina užasno pogodjena bićem filokrišćanske zarake, u času, kad je kroz zadnje doba težaku počrko na stotine i tisuće glava blaga, što sitnog što velikog zuba, u času, kad je nezapamćena suša uništila svu žetu, kako je moglo da konstataje baš ovih dana naročito izazvalo porezno povjerenstvo.

Nije li grozno, kad se pomisli, da pri takim okolnostima vlasta, koja se razmeće sa milijunima, prama selima občine šibenske ne čuti ni zere samlosti, a da naši demokrati upravu sada traže, da im pak ulaze novac na štednju? Nije li to kravato poruganje?

Mi ne čemo da izpitujemo, da što je vlast obesjela toliki nos na Šibensku krajinu, za što prolazi ravnodušno preko toliko potreba pučkih; samo hoćemo da je pitamo: jesmo li i mi u Dalmaciji, u čemu smo mi gori od drugih, i za što da baš naš težak mora na pustu ognjištu trptjeti glad i nevolju, dok se ta vlast ukazuje toliko podatnom i darežljivom, spremnom da sipa milijune po celoj ostaloj pokrajini? Za što ona ne mjeri jednakom mjerom svima, kad svaki jednako njoj doprinosa ono, što ona od njih zahtjeva?

Uz ovu veliku tjesnognudnost vlade prama puku u području občine šibenske dolazi ka dogovorna i vlastom naručena bezobzirna akcija naših novoniklih demokrata i naprednjaka, koji navaljuju na občinu šibensku, jer da ona ništa ne čini za pridizanje malog puča. A ne znaju ti dvojlenjaci i ti smutnjivi u kakvim se financijskim prilikama nalazi občina šibenska uprav s grijeha i s razkošnosti onih, koji među tim novoskorjenim demokratima vode glavnu, prkosnu rieč? Ne znaju ti dvolicnjaci i ti smutnjivi, da občina šibenska plaća dana preko 26 hiljada godišnjih kruna samih kamata na dugove, koje su oni za vrieme svoje uprave na občini učinili? Ne znaju, da je občina šibenska toliko žrtvovala za Primoštene u poznatoj njihovoj pravdi proti Vidoviću, koju su izgubili, bili danas morali svu listu seiti u tudištvu? Ne znaju, da občina šibenska izdizava sada na desetke hiljada kruna više godišnjih za same čuvare tečačkih truda, za poljare? Ne znaju, da občina šibenska današ izdržava na desetke hiljada kruna za školske doprinose? Ne znaju, da je uobič danas občinski izdatak silan, a dohodak da se je zadnjih godina vrlo malo povećao? Pa koja korist občini i od tog nezatrog površka dohodaka, kad je tu u mjestu domobrano vojnštvo, za čije ukončenje mora trošiti na hiljadu godišnjih kruna? Koja korist, kad je lani radi filokrišćne zarake izbrisano občinskih prikeza blizu triinaest hiljada kruna, a ove godine tri deset hiljada kruna? — A ipak uve sve današnja občinska uprava nije narodu nametnula nikavu novu teret, ipak je izvela toliko liepih stvari na korist puču, kao što je stratifikaciona postaja iliti griljati američkih luka, uređenje „Ubožkog Doma“, podignuće školskih zgrada u Konjevratima, Mandalini, uređenje nekih gradskih ulica, uz koje misli da skora investi još i druge liepe neke javne radnije.

Štendionice? Koješta! U ovo kritično doba, kad težaku treba novaca, kad težaku treba jeftine vrijesnje, ustrajati štendionice, tražiti da on iz svog posvemašnjeg neimanjstva izbije i ciglu paru, da je prišedi, znači napraviti ruginati se s tim težakom, znači nepoznavati njezino žalostno kućno stanje, znači omaloživati biedu i nevolju. Gdje ste bili vi, koji tražite sada o puka da vam štedi, gdje ste bili u

dobrim godinama? Ali da, onda je trebalo vama novaca, onda ste ga baš vi derali, onda ste s njega kožu skidali, onda ste ga upropastivali kamatištvo, a sada, kad već ne može ni da diše, sada hoćete da taj puč, da taj težak štedi? U kut, licumjeri!

Ne manje nedostojnu igru s biednim pučkom igra ista vlast, barem u području Šibenske občine. Dok se vlast neprestano razmeće milijunima, dok u „Smotri Dalmatinskoj“ čitamo, da je lani uloženo toliko i toliko hiljada u poljodjelske poboljšave u pokrajini, dok se čitamo, da će se u istu svrhu ove godine uložiti preko četiri milijuna kruna, pitamo mi, koliko se od svoga toga opredjello puku, selima u području občine Šibenske? Kad bismo hteli izbrojiti sve, onda bi to izgledalo gredje, nego i jedno i najoštira poruga i osuda.

A ovo se događa u času, kad je cela ova občina užasno pogodjena bićem filokrišćanske zarake, u času, kad je kroz zadnje doba težaku počrko na stotine i tisuće glava blaga, što sitnog što velikog zuba, u času, kad je nezapamćena suša uništila svu žetu, kako je moglo da konstataje baš ovih dana naročito izazvalo porezno povjerenstvo.

Nije li grozno, kad se pomisli, da pri takim okolnostima vlasta, koja se razmeće sa milijunima, prama selima občine Šibenske ne čuti ni zere samlosti, a da naši demokrati upravu sada traže, da im pak ulaze novac na štednju? Nije li to kravato poruganje?

Mi ne čemo da izpitujemo, da što je vlast obesjela toliki nos na Šibensku krajinu, za što prolazi ravnodušno preko toliko potreba pučkih; samo hoćemo da je pitamo: jesmo li i mi u Dalmaciji, u čemu smo mi gori od drugih, i za što da baš naš težak mora na pustu ognjištu trptjeti glad i nevolju, dok se ta vlast ukazuje toliko podatnom i darežljivom, spremnom da sipa milijune po celoj ostaloj pokrajini? Za što ona ne mjeri jednakom mjerom svima, kad svaki jednako njoj doprinosa ono, što ona od njih zahtjeva?

Uz ovu veliku tjesnognudnost vlade prama puku u području občine Šibenske dolazi ka dogovorna i vlastom naručena bezobzirna akcija naših novoniklih demokrata i naprednjaka, koji navaljuju na občinu Šibensku, jer da ona ništa ne čini za pridizanje malog puča. A ne znaju ti dvojlenjaci i ti smutnjivi u kakvim se financijskim prilikama nalazi občina Šibenska uprav s grijeha i s razkošnosti onih, koji među tim novoskorjenim demokratima vode glavnu, prkosnu rieč? Ne znaju ti dvolicnjaci i ti smutnjivi, da občina Šibenska plaća dana preko 26 hiljada godišnjih kruna samih kamata na dugove, koje su oni za vrieme svoje uprave na občini učinili? Ne znaju, da je občina Šibenska toliko žrtvovala za Primoštene u poznatoj njihovoj pravdi proti Vidoviću, koju su izgubili, bili danas morali svu listu seiti u tudištvu? Ne znaju, da občina Šibenska izdizava sada na desetke hiljada kruna više godišnjih za same čuvare tečačkih truda, za poljare? Ne znaju, da občina Šibenska današ izdržava na desetke hiljada kruna za školske doprinose? Ne znaju, da je uobič danas občinski izdatak silan, a dohodak da se je zadnjih godina vrlo malo povećao? Pa koja korist občini i od tog nezatrog površka dohodaka, kad je tu u mjestu domobrano vojnštvo, za čije ukončenje mora trošiti na hiljadu godišnjih kruna? Koja korist, kad je lani radi filokrišćne zarake izbrisano občinskih prikeza blizu triinaest hiljada kruna, a ove godine tri deset hiljada kruna? — A ipak uve sve današnja občinska uprava nije narodu nametnula nikavu novu teret, ipak je izvela toliko liepih stvari na korist puču, kao što je

nost priskoči u pomoć. Evo još jednog vrlo očitog slučaja, gdje se vidi, kako demokrati nastoje da ugadaju vlasti, da joj budu počudni, a baš na Stetu malo puka.

Pred nama je, kako rekosmo, crna težačka godina. Do komedijaštva demokrata nije nam puno stalo, jer znamo, da gladni narod ne može igrati njihovu ludastu igru, nit pjevati, kako pjevaju demokrati Dra. Ilijadice. Ali ono što ne čemo smećati s vida, bit će držanje vlaste u ovo kritično, težko doba prama občine Šibenske.

Vlast je već davno preko c. k. dalmatinskog namjestnika, koji se je na svoje mjesto nakon duge bolesti povratio, najavila, da će Dalmaciju mnogo toga učiniti, da će za njezino ekonomsko pridigne mnogo potrošiti. Budno ćemo paziti, koliko će ovaj zapasti puku u području občine Šibenske, pa u to ime danas već dovikujemo vlasti: mjeri mjerom!

Kako tko politički misli, kako tko radi, da li se tko više ili manje klanja, ne smije bit mjerilom vlasti u dijeljenju sveta za podizanje Dalmacije, kad ciela Dalmacija jednako odgovara svojim dužnostima prama državi. Ako tim milijunima vlasta misli provesti političko osvojenje Dalmacije, onda se ona ljuto vara. To bi bio račun bez krčma.

Mjeri dakle mjerom — i bit će u redu!

Nešto o razvoju i razplodljivanju sružava.

III.

Jedan od prvih stručnjaka, koji je sa mnogobrojnim primjerima dokazao, da je sružava životinja i tako srušio teoriju onih, koju su je ubrajali u „protozoje“, a više puta i nalazili joj mjesto medju samim bilinama, bio je profesor Häckel. On je nazvao prvočitno zametak sružave „Protazo“ i tim ubrojio sružave u korali obitelji, koja postoji na podlozi jedinstvenoj zajedničkoj porieka.

Pošto je sružava životinja, učenjaci su se mnogo bavili pitanjem, zašto sružave ne rastu svuda jednake i zašto su neke bolje, a neke gore, te su promišljali, kako bi se križanjem raznih sružava mogla dobiti bolja vrsta u ovom ili onom položaju. Vidili smo, da sružava žive na onom mjestu, koga se je prihvatali, kad se je od svoje matere rastavila, te s toga nije u početku bilo moguće ni misliti o kakvom križanju bojlih ili gorih sružava medju sobom, izm onih, što su se u neposrednoj blizini nalazile.

Francuzi, koji mnogo sružava trebaju, a trebali su ih u prošlosti mnogo više, a njihovo more nije im ih moglo dati, a niti im može dati, stali su promišljati, kako bi sa sružavama iz Grčke u trgovini poznatim pod imenom „Spugne da cavallo“, „Spugne Zimocca“ i „Spugne fine del Levante“ napučili svoje more.

Veleslužni Anton Gares u svom djelu „L'utilizzazione economica-razionale del mare“ veli, da je još mnogo prije Franceza i to baš god. 1863. profesor O. Schmidt bio se svojski zauzeo da pronađe način umjetnog razplodljivanja sružava. U djelu, što ga je vrhu ovih svojih pokusa napisao, veli: „Svrha moga naučnog proučavanja u proljeće g. 1863. bila je jedino ta da pronadjem sredstvo, kako bi se mogao povećati prihod sružava umjetnim razplodljivanjem. Mislim, da se ovo može postići na dva načina, t. j. podupiranjem lakog i brzog sružljivanjem mlađih sružava (klica) na danu, bilo razstavljanjem sružave zrele na komade i urgjanjem svakog komada o sebi, kao posebnu sružu.“

Sružave, koje bi se imale uzgojiti prvim spomenutim načinom, profesor Schmidt misli, da bi se imale čuvati, kako sunčani traci ne bi na njih padali upravo, pa i ako bi bile položene na 20-30 noge pod vodom.

Po našemu shvaćanju ovaj način nije praktičan u ekonomskom pogledu, te se s njim mogu zabavljati samo učenjaci, koji i najmanji uspije više puta sasme neznačate korist iznose kô veliku stečevinu za narodnu ekonomiju; dok

to naprosto koristi ima sauso za njih i njihovo kulturno polje. Posto je svrha naših članaka, da u prvom redu pomognemo našem sružarskom obrtu, te ćemo se radje radi razplodjivanju sružava prihvati drugog načina, koji nam se čini, da nije ni najmanje komplikiran, način, kojim smo se i sami služili, a koji je nama, a i drugima, dao povoljniji rezultata.

Da ćemo, što ob ovom načinu razplodjivanja, t. j. da se majka sružava izreže na komade i postavi u more, govore neki učeni ljudi, pak praktičari, a za ovima ćemo i u vlastitom izkuštu reći svoju.

Prvi, koji je praktično počeo da u djelu provede teoriju prof. Schmidta o razplodjivanju sružava umjetnim načinom t. j. razstavljavajući zrelu sružu na komade bio je naš zemljak Grgo Bučić sa Hvaru. Pokuse je izvadajao u uvali „Sokolica“ na istoimenom otoku. On je bio u to doba predsjednik „Gospodarske Zadruge“ u Hvaru, prijatelj i podupiratelj svih onih, koji su se ljubavljivali morskom faunom, a poimence sa onima, koju su proučavali faunu našeg mora, kao što su bili C. Hebler, O. Schmidt, G. Boglić i drugi.

Prije nego li predjemo na sam način razplodjivanja sružava po naputnicima gorispolomene gospode, a praktično izvedenog od našeg zemljaka Bučića, moramo reći, koju o životu sružu van mora.

Sružu dok je u moru i na svom mjestu ona je živa. Otrgnuta od svog položaja tri mnoga, što smo opazili u više navrataka, kad smo sružu u ronilačkom odjelu trgali sa dna.

To hoćemo da razjasnimo.

Kad sružu izvadimo iz mora, ona nakon jednog dva sata na površini svu otrvade, a tim naravno prestaje i njezin život, jer sružu zamre i postaje nesposobna za dalje razplodjivanje. Ostavimo ih li je duže van mora, postaje tvrdi kamen.

S ovog razloga, ako želimo, da nam uspjeh umjetnog razplodjivanja sružava bude zajamčen, moramo naš rad ograničiti na što kraće vremena.

Sružu se po mogućnosti još pod morem rastavi na nekoliko manjih komada, koji se nastavljaju na dnu načinom, kako će se moći ukorijeniti, t. j. prihvati se, uvrstiti se na dnu za što uspješniji razvoj. Treba ih čuvati od raznih morskih stvorova, a i od ljevičara sama. Mlade sružice zahtijevaju mira, a toga ćemo im pružiti, ako oko njih napravimo ogradi od drva ili bakrene žice, obavite kaučukom.

Drugi način umjetnog razplodjivanja sružava bio bi taj, da se mater sružava ostavi na mjestu, a neke njezine čestije se otrgnu i postave na dno, prama načela Bronna, koji već, da se sve svaki dio, svaka grana sružave može po sebi razploditi, jer je svaka celula njena od druge neovisna.

Sružu, koje se umjetnim načinom razplodjuju, doduše rastu donekle nepravilno, jer dok se na jednoj strani rana prouzrokovana od rastavljanja od matere zacieli, druga zdrava strana napreduje. Nu ovo se dade izpraviti kašnje u trgovini, koja traži danas što više sružava. Već odvadna profesor O. Schmidt preporuča, da se i kod nas počne sa umjetnim načinom razplodjivanja sružava, što kako on veli, može da bude od velike koristi za siromašnu Dalmaciju; a svakako bilo bi u interesu same vlade, da pokuša da li bi ovaj način ugužava sružava bio od koristi ili ne.

Stjepan Žižić: Garište.

Na oboruštu Boža prestiže Panta, bubnju u vrata i zovne:

— Jago!
— Majol.
— Zlatnice moja...
— Došla si.
— 'Esam.
— Gđe 'e čako?
— Evo ide.
Panta stupi na prag i javi:
— Evo me, milo moje!
— Čako, čako...
— Oj, milo! 'Esi spaval?
— 'Esam.
— Neka.
— Sta si donio?
— Evo, drangul jedan.
— Dajde ga.

Panta povadi iz kožnata džepa limeno šugalo i pruži ga malici.
— Nade, draga!

Jaga poustane, zahvati ga, zakovitla oko sebe, i u kući se prosu bistri šuškor u srebrenu zvuku djetinjem ijkua.

Kućerak ciknu kihotom nasmijane Pavlovićeve ljubavi.

Tako je bilo danas — tako svake nedjelje.

Ako bi tko želio, da po sebi počne umjetni razplodjivanjem sružava po sustavu našega Bučića, mi ćemo evo u kratko opisati kako je on postupao u svojoj uvali „Sokolica“.

On je uzeo dva komada daske od jelovine, pričvršćena na dva divlja stupa, a medju ovima bio je kamen ili koji drugi težki predmet, koji je spravu držao na dnu mora.

Komadi sružave zasadili bi se na trstiku; donji kraj trstike uvukao bi se u rupice na dolnjoj daski. Sva sprava bila je namazana black-om, a metalna nije bila na njoj, jer su donapokon i čavli bili drveni.

Sružive bi se obavile načinom da se što manje ozlede, a rezale bi se na komade posve oštrom nožem, da se sružava što manje gnjeći i da po mogućnosti ni kapi služi iz nje ne izidje.

Preko sve ove radnje, koja je moralu biti izvedena u što kraće vreme, sružive bi se potjevle morem, da što manje trpe.

Mogao bi nam tako reći, zašto je naš Bučić odustao od umjetnog načina razplodjivanja sružava kad mu je pokus bio izgao i predviđao je da će lep dobitak? Evo zašto. Bučić je gojio sružive ovime načinom puno tri godine. Treće godine zlobna ruka uništila je njegovog gojilište i satira trud njegova nastojanja. Bučić ozlovljen zapusti namisao da se suprotivi sili i barbarstvu.

Ono, što u našoj zemlji nije moglo uspijeti, jer tome sami krivi, uspijelo je drugovje. Francuzski učenjak M. E. L'Amiral prihvatio je sasme Bučićevu metodu umjetnog razplodjivanja sružava, a u spužvarskim razradnicima na Floridi oni su odavna stavljeni u praksu.

One smo redke napisali, da još jednom posvjedočimo, kako bi iz mora mi mogli crpiti veliko bogatstvo, nama danas toliko potrebno — kad bi znali naše nastojanje postaviti na racionalni temelj.

Pošto je ribarstvo do sada bilo smatrano za ništa, to je nade, da će naši odlučujući faktori ipak uviditi dosadanju svoju pogrešku, te da će, videći da nas kopno sasna izdaje, svoju osobitu skrb i brigu posvetiti našem moru, koje će nam, a i mora, nadoknaditi ono, što smo na kopnu izgubili.

Našim zastupnicima ovo par reči na srce.

V. B.

Viesti.

„Hrvatski Sokol“ u Šibeniku, kako javisemo, pripadaju sutra 5. srpnja na sv. Ćirila i Metoda XXIII-u javnu vježbu na Šubićevu s ovim rasporedom: 1. Nastup članstva k prostim vježbama. 2. Vježbe na spravama (2 odjela). 3. Igre članstva. 4. Vježbe 1-og odjela na preči i ručama. 5. Nastup uzornog odjela. — Sudjeluje „Šibenska Glazba“, koja će po izvršenom razpredoru javne vježbe odsvirati birani koncertni program. Početak javne vježbe u 5 i pol sati po podne. Pristupna cijena: 30 para. Utjerani iznos namijenjen je u korist Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru.

Lična vijest. Profesor Dr. Milan Savić, nastanjen u Novom Sadu, književnik, sekretar „Matice Srpske“, boravio je juče i prekucer u našem gradu s gospodjom i s kćerkom. Došao je da posjeti obitelj Matavuli.

Promaknuti. Gosp. Frano Pasini, vrli naš sugrađanin, dosadnji mjeđinski pri c. k. uredu

očevidnost katasta u našem gradu, promaknut je ovih dana u IX. razred čina s naslovom nadmjernika. Srdaćno čestitamo! — Promaknut je u isti razred čina i mjernik gosp. Hamilkar Bošković.

Ratno brodovlje. Treći odic ljetne eskadre pod zapovjedništvom podmorovodje Kunsta prisplio je juče po podne u našu luku. Brodovi su „Sant Georg“, „Karol VI.“ i 17 torpiljarka visokog mora.

„Ubožkom Domu“ udjelio je g. Šime Županović pok. lve K 3, na čemu mu se uprava „U. D.“ nasrdačnije zahvaljuje.

Porota. U četvrtak 2. tek. mj. započelo je pred ovomjennim c. k. okružnim sudištem II. redovo potorno zasjedanje sa razpravom radi zločina težke tjeslene ozlede proti Nikoli Filipu Arambašiću Tominiu iz Otišča. Što je ovaj dneva 30. kolovoza 1907. u Otišču ne u načinu da usmrti Mana Rajčena pok. Luke, već onom da mu zadade koju težku tjeslenu ozledu, bacivši se optovano u nj kamenom, zadao mu u čelo povrh desne obre ozledu težke naravi skopčanu sa pogibelji životu, su četiri sedmice nerada i sa posljedicom trajne neizjeđive bolesti. Javnu obtužbu zastupao je Dr. O. Marocchia, a obranu odv. Dr. J. Gazzari. Razpravi presjedao je c. k. zem. savj. Velzek. Usljed pravovika gospode porotnika obtužnik je rješen od obtužbe.

Jučer vodila se razprava proti Todoru Knežiću Gjurinu iz Konjevratu radi zločinstva omice i silovanja, a proti Jakovu Pekasu Paškinu, Šimi Pekasu Josipovu i Ivanu Blači pk. Jakova radi zločinstva sukrivstva u omici i silovanju. Predsjedao zem. savj. Benković u prisutnosti zem. zavj. Inchiostri-a i suda t. Tirona. Javnu obtužbu zastupao je c. k. drž. podpredsjednik Dr. Učović, a obranu Dr. Makale. Ostećenica Mara ud. Nikole Knežića oprostila je na razpravi svima i izjavila, da sada žive sretno i zadovoljivo sa svojim Todorom, s kojim je na skoro vjenčati. Na upit predsjedatelja, što traži u ime naknade, odgovorila je: „Ne pitam drugo nego da mi date moga čovjeka“. — Praworimski porotnika bila su sva četiri obtužnika rješena.

Kinematograf. Otvoren je od 7 do 10 1/2. Preksutra počimlje novi program.

Nesreća. Pišu nam iz Zlosela: Na 27. pr. mjes. lipnje poslije podne — oko 1 i pol s. — radije nekoj seljani sa strojem „Elevator“, koji služi za mlatnje žita. Stroj okreće vitlo, te trebuju pri toj radnji četiri dobra radnika, i to: dva radnika, koji na istog klase trpuju i dva, koji slamu sa „Elevatora“ primaju. Mještje četiri dobra radnika, radiju su samo dva, i to takvi, koji se u mehanizam dotičnog stroja nisu razumevali. U istinu, radnja je iz početka prilično dobro, i u redu tekla, dok je završala bio nesretni i strašan. Naime, onaj nesretni radnik — imenom Pavle Uroda, mlađi od 21-e godine kojemu je pri toj radnji bila zadača, da trpa klase u stroj, ne poznavajući mane, odnosno snagu „Elevatora“, pruži svoju desnicu s klasom malo više od odredjeng medaša tako, da mu grozdeni zubci, — koji se na letvicama nalaze — odjednom otrgnu cieli prednji dio (šaku) ruke, kojega samilje i kroz drugi otvor stroja na polje izbacuje. U to nesretnik u nesvijest pane. Iza koga bje osvješten, odvedoše ga kočnjom u šibensku bolnicu, gdje težko da prebole,

— I para mrzne na brku... — nadovežu drugi radnik.

Panta pošmrčno nos, pripali lulu i zahuče:

— Kuku bogo poginu' ćeš!

— Moraš na ovoj sloti.

— Tužni partijuš!

— Ne uzdiši Panta, — prigovori mladi partijsa.

— Kako ne bi?!...

— Ne Šalaj momče.

— U tebe 'e mlađa žena.

— I tebi prosto ženiti se.

— Na čemu?

— Na žuljima.

— Ko i ti?

— E.

— Neh ti bude!

I vlak je škripcije kolesima projurio na neodigrnutom snijegu.

V.

O Gjurgjevdanu, kad je proljeće toplim daškom provrlo goru i na granju izabilo zelenu mladiku, kad se je poljski usjev zatalasao mlađim klaskom, kad je na petropoljskoj njivi rasvala plava ljubiča i bijeli gajrige, nad Petropoljom prolomio se sileni oblak, koji nabujava Čikolu.

A Čikola u razornoj snazi riječnog prekipa razli se potočnom bujicom diljem žitokasnih njiva. Petropolje zajreno mutnim valom, plavilo se jazovitim vodenim poljem. Pod vodom uromuo

pošto je dosta od svoje krvi izgubio. — Ovaj grozni slučaj budi na usvjet onima, što barataju mašinama, koja dobro na poznaju.

Proširenje pokrajinske ludnije u Šibeniku. Žemaljski Odbor prihvatio je ponudu „Radničke Zadruge“ u Šibeniku za zakup radnja proširenja pokrajinske ludnije u Šibeniku.

Osudjeni Talijani. Ona dva talijanska mornara, Bolzano i Boveri, koji su dne 7. pr. m. bili napali na nekoje Šibenčane i ranili Marka Šupu, bili su osudjeni od Šibenskog suda svaki na 1 mjesec dana tamnicu. Razpravi je prisustvovao i konsularni agent Italije.

iz Zlarine nam pišu: Posle nego ste preko vašeg lista potegli za ušesa gospodu na upravi „Austrijskog ribarskog društva u Trstu“, ista se je makla, te je poslala jedinom ribaru korala Stipi. Gaziji 1000 K predujmu. Nu što vriedi? Predujam je dobio Gazia kasno, te nije mogao da nadje družine, jer svi pobegli trbuhom za kruhom. Hoće li Gaziji uspijeti skupiti potrebitu družinu kad mine ovaj mrazak za lov srda, to ćemo vam javiti. Svakako je žalostno, da ljudi, kojima je uvek u ustima dobro i sreća ribara, u najdoljnijem času postupaju protivno. Dok je Nikolić u družitu imao onaj referat, što ga sada ima Lorini, bilo je za naše ribare puno bolje. Lorini misli, da samo za salsku občinu obstoje svi fondovi. Pod njegovim nadzornikovanjem ribari naše občine su skroz upropasčeni, dok su njegovi Saljani omrsili bradu.

Ribar.

Predsjednik pomorske vlade. Pišu nam iz Trsta, da će predsjednik pomorske vlade, g. Ebner, zatražiti mirovinu. Moramo iskreno reći, da nam je ovo žao. Gosp. Ebner bio je poznat kod naših ribara, kao čovjek dobra srca. Ako ih svaki put nije mogao zadovoljiti, krivo je to, što je sistem tu, koji je morao proti svojoj volji podržavati i radi koga evo odlazi. Pod njegovom upravom hrvatski jezik na pom. vlasti, u koliko se ticalo njega, kao predsjednika i osebe, koraknuo je blizu dobranaprije, tako da je sam i službenе spise slao u hrvatskom jeziku i naredjivao činovnicima, osobito ovim u Dalmaciji, da s njim dopisuju hrvatskom jeziku, što se najbolje pokazalo pri zadnjem bezopšćenju parobrodarskog osoblja družtva „Dalmatia“, jer do su naši dopisivali talijanski, g. Ebner odgovarao je vlastitom inicijativom samo hrvatski i sam je sastavljao i rješavao spise. Ribarstvo mu je veoma ležalo na srcu, a ako nije svoj rad mogao viditi okruženje uspjehom, kritvitje podredjeno mu činovništvo, a i neke zastupnike, koji su znali zgodas čas staviti svoje zamke pri imenovanju ljudih za ribarsku struku. — Kao nasljednik g. Ebnera spominje se g. dvorski savjetnik Deles, referent na ministarstvu. Ako se ovo obistin, tad bismo bili zadovoljni, jer je g. Deles čovjek srca i uma, dostojan nasljednik dobrog Ebnera.

Za površenje uređa. „Narodni List“ doznaće iz pouzdane izvora, da će do malo dana N. p. gosp. namjestnik Nardelli dostaviti pouzdanicima saborskih klubova zakonsku osnovu za površenje uređa u Dalmaciju.

Miljuni za Dalmaciju. „Smotra Dalmatinska“ javlja, da će vlast ove godine potrošiti za ekonomu podignuce Dalmacije preko četiri milijuna kruna. Vidjet ćemo.

Staroslavenska misa. U nedjelju dne 5. o. m., prigodom blagdanova sv. Ćirila i Metoda, Hrvatsko pjevačko-glazbeno društvo u Zadru

žitni usjev i ljetosnja objetelica bogatnog petropolje.

I ona krpa orane zemlje Panta Pavlovića pojiguje pod vodom, i nije se više razaznavao tanki razor. Samo mutni val se je valjao gordim miron...

A dole na potočnom hrptu tužno iznjorio kućerak Panta Pavlovića. Prevri mutnih valova zazajo oboriste, torić i mali kućerak. Na oboristu stršio iz vode pokisli plast. Nad vodom se ogledalo klenuto šljeme opušćene kuće.

Ljetos će Petropolje zanjeti krtutom nerođicim; zimski usjev je izginuo, a ljetosni ni dozreti ne će. Na Petropolju opustjeti će objelice, nestati će travke, zavladati će gladak, i zagorski život zamirati će u onim malim pognutim kućercima, iz kojih će se prostirati bolesni i razdržati krik — za ognjem — za hlebom — za razdanicom...

Petropoljac bezpomoćno kuka... On bi rado živjeti. Ali kako? Kako razmaknuti stari uležani život?

Hej! Gle! Petropoljac se snašao. On se potpusuje svojom čilom snagom, što ju čuti u koščatom tijelu, zatajanim prijegorom ostavlja rođenu grudu, kućerak, sve, i skreće ubraždanim putu tuđinu da traži mrkog hleba... Da. Zagora se ganula, uzgibalala, uzvrla... (Nastaviti će se).

"Zoranjić" pjevat će u crkvi Sv. Mihovila u 10. s. u jutro staroslavensku Kukljinu misu

Massaryk junak — gdje nema ljudi. Primamo: U zadnjem ste broju iztaknuli patriotizam Massaryka — tog vodje i duhovnog oca naših naprednjaka. Ne znam jesti li znali i za jednu epizodu, koja lijepo razsvjetljuje njegovo junštvo i znanstvenu vrijednost. Massaryk je zastupnik u Beču. Naviestio je nedavno vrlo sociologu, isto zastupniku Dru. Kreku, da će zapodjeti u parlamentu veliku socijalno-kulturnu razpravu, u kojoj da se želi s njim omjeriti. Mislio je valjda, da će se Krek prepasti, pa bi tako on i bez borbe slavio pobedu. Nu Krek drage vojne prihvati: „Dobro, reče Krek, Massaryku, govorite vi prije mene, a ja ču vam odgovarati“. Ali gle slučaj! Kad god bi se Dr. Krek zapisao za govornika poslike Massaryka, moj bi Massaryk brzo činio pobratis svoje ime iz liste saborskih govornika. I tako su se dva govornika lovala neko vrijeme. Videći Krek, da se proslavljeni vodja naših demokrata uklanja i od njegova osina, dogovor se sa zastupnikom Korošcem. Ovaj bi se potom zabilježio za rieč za Massaryka, ali u namjeri da kašnije ustupi mjesto Kreku. Nego i Korošec se pričinjao dosta pogibeljnim Massaryku, te bi se i u ovom slučaju do izbrisati iz knjige govornika. Promislite, kakvo morati pouzdanju u svoje znanje i u svoje razlog ovaj razvijani delija!

Dosta žalostno! Primili smo nekoliko dopisnicu sa pećatima naših škola. Iste nose školski pečat u hrvatskom i talijanskom jeziku. Je li moguće, da se još pomiču te nakazne starežine, kad se zna, da je bar službeni jezik u pučkim školama izključivo hrvatski, da se talijanski jezik ni kao predmet u vrstama dotičnih pučkih škola ne poučava? Što veli na ovo c. k. pokrajinsko školsko vijeće? Zar je vredno za mali trošak puštar da se još neke škole izvrgavaju rugulu?

Dalmatinac umjetnik. Povjestač Alfred Melani piše u smotri „L'arte decorative moderna“ o slikaru Dragutinu Inchostriju, rođenom Dalmatincu iz Šibenika: „Dragutin Inchostristi, dekorativni slikar iz Dalmacije, rođen u Splitu, a sada živi u Beogradu, poduhvaća se danas, da pokaže trajanje te uzajamnost ili ljubav dalmatinskih sinova prema ljepoti. Zadubljen u umjetnost, prilagodljiv kao i njegovi veliki predhodnici, Orsini i Delaurana, on je daleko od toga, da u zemlji koju je za svoj rad izabrao, unosi tudjinske elemente umjetničke, nego joj iznosi umjajnost, koja proizlazi iz njezinih predaja, očuvanih u svetlosti narodnih ljepota. Ta modernistična zamisao privlači sve moje simpatije. S toga nači na umjetnika, koji ostavlja svoje rodno mjesto i odlazi u zemlju, gdje je tek u začetku moderna ljepota, s težkom namjerom, da u njoj razvije umjetnost, kakvu njoj pristoji, mene to silno primamljuje, i manjak u dosadašnji rezultati, zasluzuje najbolju sreću!“. Inchostrjevi radovi rasjaznani su po raznim ministarstvima u Beogradu i na raznim gradjevinama.

Zvonik stolne crkve u Splitu. Pisu iz Splita 28: U prošlu subotu 27. ov. m. bila je sjednica odbora za popravljanje stolne crkve i zvonika, te na opazke i prigovore iznesene zadnjih dana u novinama, u pogledu radnja zvonika, iza kako je stvar tačno i svestranom izpitana, bilo je na predlog upraviteljstva radnja jednoglasno odlučeno, da se putem namjestništva zamoli ministarstvo bogoslovlja i nastave, da bi što prije odasalo u Split naročito povjerenstvo za kolaudaciju pomenutih radnja.

Namjestništveni podpredsjednik. Dvoraskom savjetniku kod namjestništva Josipu Tončiću bio je udjelen naziv i karakter namjestništvenog podpredsjednika.

„Nada“, a ne „Tartarin“. Društvo „Dalmatia“ se predomislio, pa je novi kupljeni parobrod, neđasni Scarfogliev jacht „Tartarin“ prekrstio i nadjeo mu ime „Nada“. Trčanski „Il Piccolo“ da pobijesi s toga, da u svome besmislju bedasto se izrugava imenu „Nada“, koje da španjolskom jeziku ima neko čudno značenje. Dokli dovodi zastupljenost! Jesu ga ovi „Talijanci“ oko „Dalmate“ i „Piccola“ upravo smješni! „Dalmata“ bezprimjernom drživotušu tvrdi, da društvo „Dalmatia“ uviek i u svemu postupa uglašano s mišljenjem i čustvovanjem većine pučanstva u Dalmaciji, a „Piccolo“ tvrdi, da je „društvo“ počeklo od straha pred hrvatskim novinstvom, kad je nošom parobrodu dalo ime „Nada“. I još bi takovi htjeli, da ih trpimo, da ih drape ljudimo, da im dadem sve! Neka gone napred tako ti moderni farizeji. Hrvatski će ih narod pamiti!

Novi Hrvatski Sokol ustrojio se u Domnjem Kaštelima, sa sjedištem u Novom kod Trogira, te pripojio „Zupi vojvođe Hrvova u Splitu“ i preko ove „Hrvatskom Sokolskom Savezu“. Zdravo i napred!

Lupež u uniformi komesara. U nedjelju u večer spavalj pod stablom kod pazara na Ravnici zadarskoj neki Kistanjani. Na jednom trži ih glas: „Ustanite i predajte sve što imate sobom!“ Snebiše se oni na to; ali kad im jedan od nepoznate četvorice pokaza tobože komesara u uniformi, predadoše sve, što imadaju. Sutra dan policia našla krive. Bižnju to: Ilija Vidović iz Benkovca, Jakob Jagić iz Salis, Božo Vukoša iz Crnoga i Ivan Orlović iz Benkovca. Ilija Vidović bijaše se obukao od policijskog komisara, pa tako četvrtačica prevarila i okrala, jedne Kistanjane, koji nisu niti posumnjali, da bi onaj „omesar“ i njegov drugovi mogli biti lupeži. Sva su četvorica uapšena.

Silvije Strahimir Kranjčević. Vrli taj hrvatski pjesnik, koji upravo ovih dana svršava 25 godina pjesnikovanja, nalazi se težko bolestan i u težkim novčanim neprilikama. Da mu se može spasiti život, nužno je prenijeti ga u posebni sanatorij, a sredstava nema. Za to je „Društvo hrvatskih književnika“ odlučilo izdati krasno izdanje najnovijih Kranjčevičevih pjesama, te čisti dobitak podati Kranjčeviću. To izdanje obuhvatiti će oko 30 sto većih, manjih pjesnikovih umotvora iz najzadnjeg doba, od kojih većina uobičaje još nije zadršpana. Društvo pak izdaje te umotvorte Kranjčevićeve samo u jednoj jedinstvenoj nakladu od 300 primjeraka, koji će glasiti naime kuća, te se razpaciati samo uz predhodnu subskripciju. Pjesme izaci će u divotizdanju, ilustrirane od naših hrvatskih umjetnika pod vodstvom akad. slikara prof. Bele Čikosa, te će knjiga sadržavati najmanje 12—15 risara u veličini ciele stranice i biti crtežima najukusnije opremljena. Redakciju vodiće će odbor „Društva hrvatskih književnika“. Obzirno na svrhu, jer je sav čisti dobitak namijenjen pjesniku i obzirom na skupocjnost izdanja stojat će vezani primjerak 20 kruna. — Prospekti su jur raspoloženi, pa ako ga ikadog ne primio, neka se izvoli obratiti izravno na „Društvo hrvatskih književnika“, Zagreb, Gajeva ulica 4. — Imena one p. n. gospode, koja će knjigu predplatiti, objelodanit će se u posebnom izaku priloženom svakom primjerku.

Prekrasan primjer. Na uspomeni 60-godišnjeg kraljevog jubileja odlučila je kranjska štedionica u Ljubljani sagraditi utočište (asyle) za neizlečive bolestnike. S gradnjom će se započeti početkom lipnja, a troškovi skupa su uredjenjem iznosit će 600.000 K. U taj prekrasni primjerak 20 kruna. — Prospekti su jur raspoloženi, pa ako ga ikadog ne primio, neka se izvoli obratiti izravno na „Društvo hrvatskih književnika“, Zagreb, Gajeva ulica 4. — Imena one p. n. gospode, koja će knjigu predplatiti, objelodanit će se u posebnom izaku priloženom svakom primjerku.

Kupština političkog društva u Istri.

Na 25. pr. m. bila je glavna kupština političkog država Hrvata i Slovenaca u Pazinu u „Narodnom Domu“. Pritisnuti je bilo oko stotinu ljudi, iako je bio rabotni dan. Predsjednik narodni zastupnik Vjekoslav Spinčić otvorio skupštinu, spomenuv umrli članove, kojim skupština kliče, ustajavi: Slava! Zatim u zamjeni tajnika narodnog boraca i zastupnik Dr. Dinko Trnajstića izvješće o radu političkog društva i osvrtuje tri točke osobito: borbu za staroslovensku, priprave za izbore u parlament i novu izbornu reformu za istarski sabor. Blagajnik g. J. Mandić predstavlja finansijsko stanje društveno. Na to se bira novi predsjednik. Zastupnik Spinčić preporuča odličnu mužu narodnog boraca Mata Mandića. Dr. N. Z. Bjelovučić od srca preporuča kandidatura Mandićevu, na što je ova odusjevljenjem primljena. Izabran je odbor od 9 lica i 9 zamjenika iz svih hrvatskih kotara Istre. Podpredsjednik bi izabran g. Dr. Kurelić, odvjetnik i načelnik Pazina, a tajnikom Dr. Banovićevi, Dalmatinac. Predsjednik Matko Mandić se zahvalio na časti, predočujući skupštini veliku borbu, koja čeka narod u već razpisanim izborima za istarski sabor, te će se obaviti u listopadu i studenom; pa sa nadi, da će hrvatski narod Istru obnoviti dan 14. maja 1907. Zatim je član g. Dr. N. Z. Bjelovučić krasnim riečima iztakao zasluge odstupajućeg odbora, osobito Spinčića i Dr. D. Trnajstića, te predložio zahvalu u zapisniku, pozivajući skupštinu, da im klikne: Živjeli. Dvoranom zaori burni: Živjeli! I tim se skupština svrši.

Poboljšanje plaće poštarskim poslužnicima. Ministar trgovine Fidler prikazao je u zastupničkoj kući zakonsku osnovu gledje povećanja plaće poštarskim poslužnicima. Ovo povećanje za nastajno četvrtogodište iznosi 4 i po milijuna kruna.

Česko narodno vjeće o jezičnom pitanju. Česko narodno vjeće, u kom su zastupane skoro sve česke stranke, prihvatio je u glavnoj skupštini dne 20. pr. m. ovu rezoluciju:

„Glavna skupština českog narodnog vjeća kao obči česki narodni zbor zabacuje najodlučnije svaki pokus, bilo vlade, bilo Niemaca, da se dirne u podpuno pravo českog jezika kao državnog jezika na cijelom području zemalja česke krune. Zato s tim većim ogorčenjem moramo zbaciti sadašnji pokus njemačke politike, da se stvari neko nekako jezični područje bilo u kojem mu dragu obliku i smatramo takav zahtjev za izdajnički napadaj na cijeločupnost i nerazdjeljivost naše kraljevine. Sve česke stranke i sve saborske klubove, koji su na narodnom českom vjeću zastupani, pozivaju današnja glavna skupština ozbiljno, da sa svom odlučnošću odmah unapred ustanu proti svakom ovakvom naumu i, da jasno pokazuju svakomu, da samo spomenuti tu stav znači Česima navestiti najoštijni boj.“

Družtvo na „Rieci“ na Sušaku. Druživo za ustrojenje nove tvornice za proizvod vegetalnih ulja na Rieci „Hungaria“ imalo je u nedjelju svoju glavnu skupštinu pod predsjedništvom Leontija Usslauba.

Družtvo na „Materinsku rieč“ na Sušaku. Prijedaje sutra dne 5. srpnja t. g. na dan sv. Cirila i Metoda u blagotinu sudjelovanje pjevačkih društava „Jadranske Vile“ iz Sušaka i „Srbskog crkvenog pjevačkog zbor“ iz Rieke pučku zabavu u vrtu „Hotel Sušaka“.

Jedina Sestdesetgodišnjica. Dne 29. lipnja 1848. dao je kralj podpun oblast banu Jelačiću, kadno su se Magari digli da satru kralja i kraljevsku kuću.

Zaprijenjeno.

Gradnja sanatorija u Zagrebu. Gradnja modernog sanatorija u Jelisavoj ulici napreduje, pogodovana liepinim vremenom, vrlo dobro, tako da će zgrada još ove godine dogovrijeniti biti. Zidine nadvišilo je jučera na cijeloj gradnjoj površini. Kako je za ovaj objekat preliminovana gradnja glavnica od 400.000 kruna, to će ovaj služiti na ures hrvatskoj pustinici. Nacrte izradio je inžinjer Ignjat Fišer u Zagrebu, dok je izvedba radnje povjerenja Vjekoslavu Heinzelu, ovlaštenom civilnom arhitektu.

Novi umjetnički vodoskok. Grad Zagreb dobit će modzda doskora novi umjetnički vodoskok. Ovih se dana naime vode pregovori glede nabave broncanog kipa „Borba“ od srpskog kipara Roksandića, što je izložen u umjetničkoj izložbi. Taj će se kip upotrijebiti kao vodoskok na jednom od zagrebačkih trgova.

Peticija i memorandum za sredjenje ekonomskih prijika učitelja u Bosni i Hercegovini, po osobitoj deputaciji sastavljenoj od članova učiteljskog društva za okružje i grad Sarajevo, predanu su u ruke odjeljnom predstojniku gosp. Koste Hormana na 21. lipnja. Deputacija je lijevo primljena i naklonit vlasti vodeća. Potvrda pravila za „Savez“ u izgledu je.

Osuda na Cetinju. Sa Cetinju se javlja, da je u subotu pale osuda proti onima, koji su bili okrivljeni u aferi s bombama. Na smrт osudjeni su prisutni okrivljenici Vaso Gjulajić i Vojvodić, a odsutni Marko Đaković, Teodor Božović, Ivan Gjonović i Petar Novaković. Stanovit broj okrivljenika na doživotnu robiju i na šest godina zatvora. Tipograf Rajković i ex ministar predsjednik Radović osudjeni su svaki na 15 godina zatvora. Trnaest okrivljenika osudjeno je na kaznu zatvora od 10 do 1 godine. Tri su rješena: dvojica, jer nedužni, a treći jer nema dokaz. Osudjeni, izuzev Gjulajića i Vojvodice, kojima još osuda nije pribrojena, odvedeni su u centralnu kaznionu u Podgoricu. Očekuje se knjazevo pamilovanje, na intervenciju njegove kćeri Jelene, talijanske kraljice.

Proces proti ubojici grofa Potockoga. Na 30. lipnja počela je razprava proti atentatu Sizynskom u Lovoru. U 8 i pol sati prije podne predveden je atentator pred porotnike, koji su bili izzvješani, a većinom su Poljaci, dokli su samo dvojica Rusini. Obtuženik je odjeven u crno odjelo. Predsjednik daje čitati obtužnicu. Branitelj Konstantin Levicki proslijede proti tome, što se obtužnica ne čita u rusinskom jeziku. Predsjednik daje čitati optužnicu i rusinski. Na pitanje, da li se priznaje krivim, odgovara obtuženik i razlaže u dugom, savjestnom i motiviranom govoru, da nije mogao poslje čina da sve točno motivira, jer je bio izmučen, ali počinio je čin promišljeno, bez nagovora i ortaka. Potocki je bio despota, koji je na štetu puka i grandjanstva uzdržavao vladavinu plemstva. On je profitio i poljske ne samo rusinske kralje. Obtuženi se je mnogo nadao od pučkoga parlamenta, ali ga nade izdale. Uvidio je, da se redovitim putem ne da ništa poluci. Otimao je se ovim mislima, ali napokon je uvidio, da i onako život u robstvu ne vredi. On je znao, da ide u smrt, ali Potockoga je trebalo kazniti i druge opomenuti. Žao

mu je i Potockoga, koji mu je kao čovjek bio ferentan, a zna, da se okrivo atentatom o ženu i djecu Potockoga. Ali život za život. I suze njegove majke vriede, koliko i suze grofice Potocky. On nije krišom ubio Potockoga. Čin ne žali, jer da žali, priznao bi, da je krv, a on se ne osjeća krvini. Parnci prisustvovali su majki i sestri atentatora Sizynskoga. Pošto se je bilo bojati demonstracija, to je vojništvo bilo u pripremi, ali da kakovih upadica nije došlo. Sizynski je bio osudjen na smrt s pravom na krajjevo pamilovanje.

Strahovlada Perziji. Po najnovijim vestima iz Teherana, javna je sigurnost tamо sveučili ugrožena, te je narod već počeo da zdvaja. Plaćanja su na dnevnom redu, a ruski zapovednici kozačke brigade Liakov vredi i oblači. On je imenovan glavnim generalom aktivne vojske sa diktatorskom premoći, te svoj položaj upravo izrabljuje u najabsolutističkom smjeru. — U zemljama pokoje vladaju upravo najgroznej prilike. Svi su dučani zatvoreni, a narod je tako teroriziran, jer mu je javljeno, da ako ne bude respektiralo vojsku, da ona ima pravo, da namah puca.

Do časa kad nam je list morao u stroj, nismo primili nikakove brzovjake.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Dobivaju se sve tri boje
u Drogeriji Vinka Vučića - Šibenik.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korenitu u ček prometu; ekskomptuje mjenice, finansira trgovacke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrednine. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstvu obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica

K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000

Centralna Dubrovnik - - - - -

- - Podružnica u Splitu i Zadru.

Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obrneno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždržavanja. Rezacija srećaka i vrednostnih papira bezplato. Unovčenje kupova bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebreni predmeti, dragi kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

• Banca Commerciale Triestina •

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove: sa odkazom od 5 dana uza $2\frac{3}{4}\%$
" " 15 " " 3%
" " 30 " " 4 $\frac{1}{4}\%$

Uložke u zlatnim Napoleonom ili engl. funtim. (sterlinu) uz uložničke Listove: sa odkazom od 15 dana uza 2%
" " 30 " " 2 $\frac{1}{2}\%$
" " 3 mjes. " 3%

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u kriepost 15.05.Novembra i 10.05 Decembra o.g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioča sa škademcrom od 1 mjeseca uz kamatnik od $1\frac{1}{2}\%$.

Banko Žiro i Tekući račun. Valuta od dana uloženja, uz kamatnik koji će se ustanoviti; obavlja inkassu mještinskih računa, mjenica, glasćih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korenistima od ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na stendiju uz dobit od $3\frac{1}{2}\%$.

Olvara tekuće račune u raznim vrednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na svu mješta inozemstva, odreznaka i izrebanih vrednosti papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korenistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Černovici, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomouc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bucko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mesta Monarhije i inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predujme na vrednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladista Kontiranja (Contirungs-Lager).

Precizujmo u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garantiju proti kojoj moju dragu pogibelji provale i varre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osiguraje vrednote proti gubicima žrijebanja

Banca Commerciale Triestina.

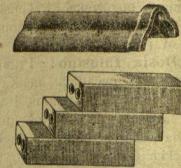
VJEĆNI KROV „DINARKA“

Josip Lovrić pok. Nikole KNIN.

PRVA

DALMATINSKA TVORNICA

CIMENT-PLOČA, CRIEPA, CIGLE, STUPOVA OD ARMIRANOZ BETONA ZA OGRADE I VINOGRADE, KAO ŠTO I SVIH OSTALIH PROIZVODA OD CEMENTA, BETONA I ARMIRANOZ BETONA - - - - -

20.VI.

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.

UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavijeva ulica br. 2. PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osiek, Sarajevo, Spiljet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnog grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sljedeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

- osiguranje glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
  - osiguranje miraza;
  - osiguranje životnih renta.
2. Osiguranja mirovinu, nemoćinu, udovinu i odgojnina sa i bez liečničke preglede.
3. Pučka osiguranja na male glavnice bez liečničke preglede.
- II. Protiv štete od požara:
- Osiguranja zadruge (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
  - Osiguranja pokretnina (pokućstva, dučanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
  - Osiguranja poljskih plodina (čita, siena i t. d.).
- III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadržana imovina u svim odjelima iznosi:

K 1,410.816,28

Od toga jačnevine zaklade:

K 1.000.000,00

Godišnji prihod premije s pristojbama preko:

K 820.000,00

Izplaćene odštete:

K 2,619.582,36

Za Dalmaciju pobliže obavestiti daje: Glavno Pojvereničtvu i Nadzoričtvu „Croatiae“

u Spiljetu. Poslovnicu u Spiljetu, ulica Do Sud br. 356. -

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

I potražite nepravilnosti u poslovima i uputama

Hrvatska Tiskara ŠIBENIK.

Izradjuje svakovrstne radnje, kao: Knjige i brošure, sve vrsti tiskanica za občinske, župne i druge uredne, seoske blagajne, odvjetnike, trgovce itd. te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu, plesne redove itd.

Drži u zalihi sve vrsti občinskih, župnih i drugih raznih tiskanica.

Solidna izradba. Umjerene cene.

Naručbe obavljaju se brzo i točno po zahtjevu.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.

Vlastita zgrada. ....

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: ekskomptuje mjenice, daje predujmove na vrednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladistima.

Kupuje i prodaje vrednostne papire, sve vrsti, devize, inozemni zlatni i srebreni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdržebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznačke na sva glavnja tržista monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvjesnije uz vrio umjerene uvjete.

Poseđuje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Vinko Majdić

valjni mljin u KRANJU

preizvadja najbolje vrste pšeničnog brašna i brašna za krmad uz najniže cene.

Na veću produktivnost - - - - -

Braža poslužbena. - - - - -

Izravni zastupatelji za Dalmaciju i Bosnu-Hercegovinu, izravni Sarajevo i Boku Kotorsku: Babić & Klein Zadar.

Zastupatelji za Boku Kotorskua: Radostlav G. Žutkić, Kotor.

Zastupatelji za okrug Pu: Lacko Kržić, Puti.

Zastupatelji za okrug Trst: Aleks.

Rupnicki i dr., Trst, via squeru.

novo brdo II. 52-8

Oglašujte u „Hrv. Rieči“!

KNJIŽARA I PAPIRNICA IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

preporuča svoj veliki izbor ljeplih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUZKIH KNJIGA, romana, slovnica, riečnika, onda pisatič sprava, trgovackih knjiga, urednog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima preplate na sve hrvatske i strane časopise uz originalnu cenu sa začinom i brzinom dostavljanjem u kuću.

Velika zaliha svakovrstnih toplojmjera, zwieker-naočala

od najbolje vrsti i leta u svim gradnjama.

VANSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Skladište fotografalnih aparata i svih nujnogrednih potrebitina.

Skladište fotografalnih aparata i svih nujnogrednih potrebitina.